

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATION
NOVEMBER 2023

**SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE: LEPHEPHE LA I
SEPEDI FIRST ADDITIONAL LANGUAGE: PAPER I**

**TLHAHLO YA GO SWAYA
MARKING GUIDELINES**

Meputso: 100

These marking guidelines are prepared for use by examiners and sub-examiners, all of whom are required to attend a standardisation meeting to ensure that the guidelines are consistently interpreted and applied in the marking of candidates' scripts.

The IEB will not enter into any discussions or correspondence about any marking guidelines. It is acknowledged that there may be different views about some matters of emphasis or detail in the guidelines. It is also recognised that, without the benefit of attendance at a standardisation meeting, there may be different interpretations of the application of the marking guidelines.

KAROLO YA A TEKAKWEŠIŠO

POTŠIŠO YA 1

- 1.1 1.1.1 Ka lebaka la gore se fetišetšwa go tloga molokong wo mongwe go ya go wo mongwe.
- 1.1.2 Ke polelo le moaparo wa go ikgetha (E TEE fela).
- 1.1.3 South African Music Awards.
- 1.1.4 Ba bona o ka re ke dilo tša bogologolo ebile di iša maemo a bona fase (E TEE fela).
- 1.1.5 Ke gore o belegetšwe Elim probentsheng ya Limpopo mo Afrika Borwa.
- 1.1.6
- Tata'agwe, Marc o be a šomela mokgatlo wa go thuša batho go dira dikgopelo tša go hwetša naga ya bona mo Afrika Borwa.
 - Rosemary le yena o be a šomela NGO ya go thuša bahloki ka nako yeo.
- 1.1.7 O be a mo thekga le go mo hlohleletša go latela ditoro tša gagwe.
- 1.1.8
- O godišitše ke tata'agwe wa mo*Swedish* kgole le mmagwe gomme a no fela a gomaretše setšo sa mmagwe.
 - O goletše mafaseng a ka ntle ga Afrika Borwa moo go boletwago maleme a mantši a go fapana le leleme la gabommagwe le ditšo tša go fapana gomme Sho Madjozi ga se a ka a lahla setšo sa Xitsonga.
- 1.1.9
- Sho Madjozi o ngwadile direto a ipitša, '*Maya The Poet*'.
 - O ithutše go hlama dingwalo tša boithamelolo le dithuto tša Mafrika.
- 1.1.10 Ke gore mmimo wa gagwe o tswakanya maleme a seAfrika le a ba bašweu.
- 1.1.11 Bafsa ba kgethollwa go dihlopha tše dingwe tša batho go thwe ba tšeela setšo sa bona fase.
- 1.1.12
- O tumile ka go diragatša a apare sekhethe sa gagwe sa mebalabala sa *xibelani*.
 - O tumile gape ka mologo wa di *braids* tša mebalabala ya go taga.
 - Motantsho wa go ikgetha le mahlahla a gagwe ge a le sefaleng.

- 1.1.13 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Maikutlo a manyami / a maswabi / a pefelo / a bohloko.
 - Ke nyamišwa / ke swabišwa / ke befedišwa / ke kwešwa bohloko ke kgatelelo ya bathobaso, diaparo tša setšo ke boitšhupo bja seo o lego sona ka fao batho ba na le tokelo ya go ikgantšha ka seo ba lego sona.
- 1.1.14
- Ka nako ya bokoloniale / bothopša, setšhaba sa baTsonga se ile sa ganetšwa go apara diaparo tša bona tša setšo.
 - Setšhaba se ile sa gwaba ka go itirela '*xibelani*' ka mašela a kgale.
- 1.1.15 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Ke mohlala wo mmotse ka ge a ikgantšha ka setšo sa gabo ka go opela ka leleme la gabo la Xitsonga.
 - O ikgantšha ka moaparo wa setšo sa gabo ka ge a opela a apere '*xibelani*'.

GOBA

- Ga se mohlala wo mmotse ka ge meriri ya gagwe e dirilwe ka mebalabala gomme seo ga se mohlala wa meriri ya setšo.
 - O hlakahlakanya dipolelo tša babašweu le tša seAfrika ge a opela seo se ka gakantšha bafsa.
- 1.2 1.2.1 Go ingwadišetša dikgetho tša Afrika Borwa tša bosetšhaba tša 2024.
- 1.2.2 Mengwaga ye 18.
- 1.2.3 Pukwana goba karata ya boitsebišo (*ID*) / Setifikeiti sa '*ID*' sa nakwana seo se lego molaong.
- 1.2.4 Go netefatša gore dikgetho di lokologile ebile di lokile.
- 1.2.5 Go lahlela lephephe la go bouta / lota dibouto.
- 1.2.6 Ke go laetša gore dikgetho tše ke tša naga ya Afrika Borwa.
- 1.2.7 Go hlahla batho gore ge ba bouta ba thale sefapano godimo ga mokgatlo wo ba o kgethago.

KAROLO YA B KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Morutwana o swanetše go šomiša dintlha tše hlano mafokong a gagwe gomme ntlha ye ngwe le ngwe e abelwe meputso ye mebedi. Mongwalelo le polelo di hlokomologwe gomme go latišišwe kgopolokgolo.

Kabo ya meputso:

Moputso o **tee** ge morutwana a ngwalollotše ntlha a se a e šomiša lefokong ka mantšu a gagwe.

Meputso ye **mebedi** ge morutwana a šomišitše ntlha lefokong ka mantšu a gagwe.

Kakaretšo ya morutwana e akaretše dintlha tše di latelago:

- lpeelee nako ya go fihlelela maikemišetšo a gago.
- Arola mošomo wa gago go ya ka bohlokwa bja wona ka go fapafapana ga wona.
- Botša ba lapa la gago ka maikemišetšo a gago gore ba kgone go go thekga.
- Iteboge ge o atlegile legatong le lengwe le le lengwe.
- Mamaretša papetlana yeo o ngwadilego maikemišetšo a gago moo o tlogo e bona nako le nako.
- Itshephe, le ge go ka ba le mapheko; wena tseba seo o nyakago go se fihlelela, o gatele pele. [Dintlha tše hlano fela]

KAROLO YA C THETO

POTŠIŠO YA 3 Sereto seo se sego sa bonwa

- 3.1
- Ke sereto sa go ba le methalotheto ye 14.
 - Methalotheto ye lesomepedi ya mathomo moreti o tšweletša seswantšho sa monna wa go lwala.
 - Methalotheto ye mebedi ya mafelelo moreti o tšea sephetho / o ruma ka go itshola.
- 3.2
- (a) O ..., O ..., O
- (b) Wa re ..., Wa re
- 3.3 Go gatelela molaetša wa gore sereti ga se sa theeletša malomea'gwe ge a be a mo eletša.
- 3.4
- Se bolela ka lesogana / monna yoo a sego a theeletša malome'agwe ge a be a mo kgala.
 - Bjale o a lwala gomme o a itshola.
- 3.5
- Go kgaoganya dikgopolo tša gore moreti o eleditšwe fela a ngangabala.
 - Go hlola go khutša magareng ga kgopolo ya go eletšwa le ya go ngangabala.
 - Go tlemaganya kgopolo ya go eletšwa le ya go ngangabala.

POTŠIŠO YA 4 Direto tšeo di bonwego

- 4.1
- 4.1.1
- e
 - k
- 4.1.2 Go swantšha mosepelo wa Tebatšo le wa katse.
- 4.1.3 Gore mothalotheo o balege ka lebelo.
- 4.1.4
- (a) O na le mantšu a mabotse / o na lentšu le lebotse.
- (b) O sepela ka go iketla.
- 4.1.5 Moya wa lerato / moya wa lethabo.
Moreti o rata / thabišwa ke bobotse bja moratiwa wa gagwe (Tebatšo).
- 4.2
- 4.2.1
- (a) Se na le methalotheto ye 30.
- Methalotheto ke ya botelele bja magareng le ye mekopana.
- (b) Sereto se se na le ditemanatheto tše 3, temanatheto ye nngwe le ye nngwe e na le methalotheto ye 10.
- 4.2.2 Ke wa boimana / sereti se imile.
- 4.2.3 Ge ngwana a belegwa re tlo tseba gore ke mošemane goba ke mosetsana.

4.2.4 Potšišoretoriki.

- Go gatelela kgopolo ya go imelwa a nnoši.

4.2.5 Thetokgwabo

- O gwabišwa ke gore motho yo a mo robilego leoto ga a mo thuše ka selo.
- O gwabišwa ke gore ka letšatši le lengwe motho yo a mo imišitšego ke yena a tlogo bea melao mabapi le ngwana.

4.2.6 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:

Ke na le maikutlo a manyami / maswabi / kwelobohloko.

- Ke nyamišwa ke / swabišwa ke mediro ya monna yoo a robilego sereti leoto ge a fetša a se se fe thekgo, o phela o ka re mpa yeo ga se ya gagwe. / Ke kwela sereti bohloko ge se imelwa ke morwalo wa mpa.

KAROLO YA D DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 5

- 5.1 5.1.1 Moletlwana.
- 5.1.2 Mokgobo wa diaparo.
- 5.1.3 Mokgotse.
- 5.1.4 Manyami.
- 5.1.5 Sekolong
Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Sekolong sa gešo go na le papadi ya kgwele ya maoto.
- 5.1.6 B Go fapafapana le go akaretšwa.
- 5.1.7 Modirišokgopelo
- 5.1.8 Na.
Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Na le tlile le dipuku tša lena?
- 5.1.9 Barutwana ba bararo ba thabile.
- 5.2 5.2.1 rena.
- 5.2.2 Sekolo.
- 5.2.3 Bo – Legoro la 14.
- 5.2.4 ikgethela
Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Kgetha dithuthwana tšeo o nyakago go tšwela pele ka tšona go fihla go mphato wa marematlou.
- 5.2.5 Ka lebaka la gore le kopanya mafoko a mabedi a / dikgopolo tša go tšweletša bohlokwa bja dipapadi.
- 5.2.6 Dipapadi tše di ralokwa ke barutwana Laboraro le lengwe le le lengwe.
- 5.2.7 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
- Hlogo ya ka ya polelo ke 'go ima ga bafsa'.
 - Ke opša ke hlogo.
- 5.2.8 ba
ba raloka dipapadi Laboraro le lengwe le le lengwe.
- 5.2.9 Barutwana ba tla fa dikarabo tša go fapana. Mohlala:
Ke be ke dutše mola ge le fihla.

- 5.3 5.3.1 Lebone la '*solar*'.
- 5.3.2 Batho ba go bala / batho ba go nyaka bokamoso bja go phadima / bana ba sekolo.
- 5.3.3 Lefelo leo sebapatšwa se hwetšagalago gona / nomoro ya mogala / tefelo
- 5.3.4 Seswantšho / mebala ya go fapana. [NTLHA E TEE FELA.]
- 5.3.5 la *solar*.
Le hlaola lebone ka leina '*solar*'.
- 5.3.6 Go pholaka lebone le phanele ya lona ya *solar*.

Meputso ye 30

Palomoka: Meputso ye 100